

STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ A ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Předmět úpravy

Vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky s účinností od 1. 9. 2016 přináší mimo jiné na základě ust. §7 odst. 3 povinnost školy zpracovávat a uskutečňovat preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování.

Příčiny školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je problémem, jehož řešení vyžaduje náročnou práci s žákem, velmi často v součinnosti s rodinou žáka.

Školní neúspěšnost je obrazem i důsledkem individuálních rozdílů, jednak v osobnosti žáků (např. v úrovni a struktuře nadání, charakteru, zájmu o učení, v emotivitě, motivaci, harmoničnosti či disharmoničnosti osobnosti), jednak v oblasti jejich výkonnosti ve škole a v jejich rodinné výchově.

S žáky ohroženými školní neúspěšností může pracovat výchovná poradkyně, metodik prevence i kterýkoli další pedagogický pracovník. Ve spolupráci s třídními učiteli a vyučujícími jednotlivých předmětů zajišťuje žákům s SPU poskytování doporučených podpůrných opatření. Třídní učitelé pravidelně vyhodnocují prospěch žáků ve třídě, u neprospívajících zjišťují příčinu neúspěchu. Vyhodnocují příčinu zhoršení prospěchu a v případě potřeby je vypracován Plán pedagogické podpory.

Neúspěchem ve škole mohou být ohroženi:

- žáci se speciálně vzdělávacími potřebami
- žáci, kteří nastoupili do školy
- žáci, kteří přestoupili na 2. stupeň ZŠ
- žáci, kteří přešli z jiné ZŠ
- žáci, kteří jsou nemocní a mají dlouhodobou absenci
- žáci, u kterých nastala změna rodinné situace
- žáci, kteří neovládají český jazyk jako rodný jazyk a nástroj výuky
- žáci z méně podnětného prostředí

Neúspěch ve škole se může projevit neprospěchem, závadovým chováním – porušováním školního řádu, záškoláctvím, problematickým postavením v třídním kolektivu.

Na pedagogické radě školy je pravidelně vyhodnocována situace ve vzdělávání žáků ohrožených školním neúspěchem a všichni jsou s ní seznámeni.

V případě zhoršení školního prospěchu jsou neprodleně informováni rodiče prostřednictvím třídních učitelů (dle závažnosti mailem, telefonicky, zprávou ve ŠOL, na osobní schůzce). Výchovný poradce spolu s třídním učitelem a vyučujícím daného předmětu projedná na schůzce ve škole se zákonnými zástupci neprospívajícího žáka jeho studijní výsledky a navrhne možnosti řešení. V případě potřeby či zájmu je nabídnuto neprospívajícímu žákovi a jeho zákonným zástupcům zprostředkování spolupráce s odborníky z PPP a SVP.

Úspěšnost ve škole je podmíněna mnoha faktory. Úspěch žáka ve škole nezávisí jenom na jeho schopnostech, ale i na jeho sebehodnocení a míře sebedůvěry.

Nejčastější rizikové oblasti a způsob předcházení /řešení problémů:

➤ **Nástup žáka do školy**

- co nejdelší dobrá motivace – zažívání příjemných věcí a úspěchu
- hodnocení žáků vzhledem k jejich osobnímu pokroku, nesrovnávat s nastavenou laťkou, každé dítě je na školu jinak připraveno
- pokud žák začne selhávat, je třeba co nejdříve zjistit, proč selhává a podpořit ho
- spolupráce s MŠ
- komunikace s rodiči
- pokud žák začne selhávat, je nutné hledat důvod a následně vhodně upravit vyučovací metody, všechny postupy vysvětlit rodičům – jednotný postup školy a rodiny
- pokud dítě výrazně selhává – nutná přesná diagnostika příčin problému – konzultace se školním psychologem, vyšetření v PPP, SPC, vyšetření u odborného lékaře

➤ **Přestup žáka na druhý stupeň**

- čas na adaptaci
- adaptační kurz (září 6.třídy)
- komunikace mezi učiteli - 1. a 2. stupeň

➤ **Změna školy**

- změna školy znamená změnu školního vzdělávacího programu – soulad zajišťují vyučující jednotlivých předmětů
- vytvoření podpůrné sítě – komunikace učitel – rodič – žák – informovanost, jak žák zvládá adaptaci atd.

➤ **Nemoc, zvýšená omluvená absence**

- při dlouhodobé nemoci úzká spolupráce s žákem a jeho rodinou, zajištění doplňování učiva, ulehčení návratu žáka po nemoci do školy - plán doplnění učiva a přezkoušení
- sledování absencí žáků – zda krátkodobé absence z důvodu návštěvy lékaře, nevolností, rodinných důvodů, nejsou pravidelné v době, kdy se píše prověrka, kdy má být žák zkoušen, zda se nejedná o konkrétní dny v týdnu..

➤ **Změna situace v rodině**

- můžeme efektivně pomoci, pokud dobře známe situaci, pokud je dobré klima a vzájemná důvěra
- monitoring dlouhodobě slabých žáků, náhle se výrazně horšících, kteří začali být vůči plnění školních povinností apatičtí, žáků se změnou chování..
- podpora i zákonnému zástupci v obtížné situaci – v případě potřeby doporučit odbornou pomoc – např. psychologa, organizací zabývajících se pomocí v NŽS

➤ **Špatná sociální situace**

- nabídnout žákovi pomoc a podporu
- ohlídat, aby se nestal terčem posměchu
- řešit problém s rodiči
- v případě přetrvávajících problémů kontaktovat příslušný OSPOD
- nabídka spolupráce s neziskovými organizacemi

➤ Závadové chování, záškoláctví

- důsledný monitoring školní docházky
- řešení závadového chování v souladu se školním řádem
- důsledné řešení zvýšené omluvené absence

Možné důvody problémů žáka ve vyučovací hodině a v domácí přípravě

- osobnost dítěte – speciální vzdělávací potřeby žáka (např. snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace)
- problémy v komunikaci s vyučujícím
- strach z neúspěchu před kolektivem
- obava sdělit, že něčemu nerozumí
- neumí pracovat s učebnicemi a jinými texty, nestíhá zapisovat podle výkladu
- nedokáže určit, co je podstatné
- nedokáže se soustředit
- opakovaně je v práci vyrušován

Ostatní problémy negativně ovlivňující studium

- dlouhodobé zdravotní potíže
- změna bydliště, dojíždění
- problémy v rodině (rozchod rodičů, úmrtí jednoho z rodičů, špatná ekonomická situace rodiny)
- stres z neprospěchu
- útěky před problémy
- problémy v sociálním prostředí vrstevníků

Řešení školní neúspěšnosti

V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny školního neúspěchu. Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb pak umožní nastavit vhodná podpůrná opatření.

Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen nastavená podpůrná opatření akceptovat a produktivně zužitkovat.

Podpůrná opatření jsou volena individuálně na základě zjištěných vzdělávacích potřeb žáků. Rodiče jsou informováni o výsledcích vzdělávání svých dětí zápisy ve ŠOL, v rámci konzultačních hodin a rodičovských schůzek. V první fázi zde třídní učitel, popř. učitel daného předmětu, ve kterém žák neprospívá (vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový) informuje zákonného zástupce a společně se domluví na dalším postupu.

- V případě, že zvolený model není funkční, TU domluví jednání s rodiči a žáky, kteří neprospívají.
- Je stanoven termín další schůzky, při které se vyhodnotí úspěšnost zvoleného postupu - za vyvolání jednání s rodiči a jeho koordinaci a realizaci odpovídá třídní učitel, popř. výchovný poradce.
- Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci žáka s výchovným poradcem (případně rodičů, žáka a VP) - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).

- Při vysoké absenci žáka se koná jednání s rodiči preventivně - TU, žák a rodič.
- Na závěr školního roku je v případě potřeby podpora vyhodnocena na společné schůzce s rodiči a žákem (případně v pololetí při ukončení podpůrných aktivit, pokud žák překoná obtíže).
- V rámci sociálního klimatu třídy je také možné využít pozitivních sociálních vazeb v kolektivu, kdy si žáci v rámci třídy poskytují při výukových obtížích jednoduššího charakteru podporu vzájemně (žáci doučují své spolužáky).

Formy práce s neúspěšnými žáky

Pro úspěšnost programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým zejména patří:

- včasný monitoring a zjištění příčiny neúspěšnosti
- úzká spolupráce s PPP, SPC, odborníky z řad lékařů a s rodiči
- pomoc se zajištěním odborných vyšetření
- práce se sociálním klimatem třídy
- individuální přístup k žákům, respektování jejich individuálního tempa a posílení motivace žáků
- nabídka individuálních konzultací (všichni pedagogové)
- nabídka doučování v rámci Národního plánu doučování
- vhodná volba formy a druhu zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a posilují pozitivní motivaci
- zaměření se na pozitivní výkony žáka (podporujeme jeho pozitivní motivace k učení)
- pravidelné úkoly vycházející ze stanoveného obsahu učiva – zadání práce pro domácí přípravu učiva
- podpůrné aktivity – oznámení písemné práce (ŠOL), stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky – dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu

Nástroje na koordinaci péče o žáky se SVP

- **Plán pedagogické podpory**
  - vzniká z iniciativy učitele jednotlivých předmětů, může mít omezenou platnost nebo může být využíván po delší časové období, musí být pravidelně vyhodnocován, má ho u sebe vyučující, který PLPP tvořil
- **Individuální vzdělávací plán (IVP)**
  - podpůrné opatření v rámci 2. – 5. stupně, tvoříme ho na základě doporučení PO oprávněného ŠPZ schváleného zákonným zástupcem žáka
- **Individuální výchovný plán (IVÝP)**
  - je forma spolupráce mezi školou, žákem, zákonným zástupcem, případně další zúčastněnou stranou, při řešení rizikového chování žáka. Cílem IVÝP je odstranit rizikové chování žáka a předejít tak důsledkům z tohoto chování vycházejícím. IVÝP nabízí prostor pro vzájemný dialog a možnost vyhledat a nastavit vhodnou podporu pro žáka/zákonného zástupce k získání potřebných kompetencí směřujících k odstranění rizikového chování.
- **Předmět speciálně pedagogické péče nebo pedagogická intervence**
  - zařazení žáka do skupiny jen na základě doporučení ŠPZ, náplň je dána v doporučení

- **Asistent pedagoga**
  - personální podpora je vždy daná doporučením ŠPZ
- **Doporučení ze ŠPZ**
  - vyučující jsou výchovnou poradkyní seznámeni s doporučením PO pro daného žáka a pracují podle něj

Při selhání všech výše zmíněných podpůrných opatření je nezbytné opakování ročníku.